



ZVONČEK

L.
X
X
X
V
II.

Š
T
E
V.
9.

1935

1936

Vsebina devetega zvezka

	Stran
1. Marijana Željeznova - Kokalj: Pravljica. Pesem	193
2. Zdenko Novak: Čarovnik in cvetlice	194
3. Ivan Rozman: Zgodovina španskega bezga	196
4. Josip Vandot: Pri Torklji Triborklji	197
5. Minka Severjeva: Črni muren. Pesmica	202
6. Za spretno roke. Kozarček iz papirja	202
7. Dežnik in sončnik nekdanj in sedaj	203
8. Franjo Čiček: Ata Zaplata v kinu	204
9. Amerikanska mesta	206
10. Miro Majnik: »Nike«	207
11. Polička športnega strička	208
12. Japonski šolarki na majniškem izletu. Fotogr. posnetek	209
13. Zdravko Ocvirk: Luna in zaspanček. Pesmica	209
14. Stane Kraljič: Izpričevalo. Z risbo Mirka Šubica	210
15. Marijana Željeznova - Kokalj: Tan in Tin bolnika	213
16. Pavle Flerč: Pavliha. Ilustrira Francè Podrekar	214
17. O pahljači	215
18. Iz mladih peres. Franci Podrekar: Sultan in slepec	216
19. Zastavice za brihtne glavice. Nagrade	Tretja stran ovitka
20. Stric Matic s košem novic	Četrta stran ovitka

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE »ZVONČEK« SVOJIM ZNANCEM!
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO
KROG »ZVONČARJEV«, TEM LEPŠA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA
NAŠEGA LISTA!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrto leta 7'50 Din. Posamezni zvezki so po 3 Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 14 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).



LIST S PODOBAMI ZA MLADINO

LETO 37

MAJ 1936

ŠTEV. 9

Pravlјica

*Učasiš stal na gorі je deveti grad,
zdaј je tam prepad
in v prepadu je zaklad.*

*Pride tja brezskrbno lovec mlad,
v soncu puška mu blišči,
vriska, saj je speč pomlad,
gora zeleni.*

*Ob prepadu vidi kačo,
kačo čudovito,
kačo z rdečo grebenjačo
in dekle s pašljačo.*

*Kača pa pogleda ga srđito,
lovec ji prijazno reče:
»Eј, gospa, vas sonce peče?«*

*Se zravna, napišne kača,
vname se pašljača,
zagori še grebenjača,
a dekle zdaј – golobica –
pod nebo zleti ...*

*Lovec vzame puško, ustreli,
mrtna plica –
ob prepadu obleži.
Strese gora se tedaј,
lovec več ne zna pofi nazaj
ter še danes sam po gozdu blodi,
moč mu ni uiti zli usodi ...*

Čarovnik in cvetlice

Pred davnimi, davnimi časi je živel priden čarovnik. Bil je res zelo priden čarovnik, ne takšen, ki od naša kraljične in zaklinja ljudi, temveč neškodljiv in miroljuben. Svojo pisarno je imel na koncu mesta v majhni hišici. Uradne ure so bile od 8 do 12 in popoldne od 14 do 16, tako da ni imel mnogo časa zase. In to, otroci, mu je grozno mrzelo, zakaj strašno rad je slikal. Najrajši z vodnimi barvicami. In brž ko je zaprl pisarno, je vzel papir, barvice in stolico ter hajdi nekam slikat! Znal pa je tudi slikati, da je bilo veselje. Nekoč si je naslikal oso tako naravno, da jo je moral hitro izbrisati, ker bi ga sicer pičila. In drugič je spet naslikal lepo košato drevo in ko je prišel potem čez nekaj časa k tej sliki, je našel na veji gnezdo z majhnimi ptički. Tako naravno in lepo je slikal ta čarovnik.

Najljubša mu je bila nedelja. Ne zato, otroci, ker je hotel zjutraj malo poležati. Tega ni nikoli delal. Nasprotno, v nedeljo je vstal prej ko sicer, skočil v trafiko po časopise, jih pri zajtrku hitro prečital in že je spet vzel slikarske potrebščine ter hitel nekam slikat.

Nekoč je bila krasna nedelja. Sonce je sijalo, nebo se smejalo, drevje šumelo in sploh je bilo veselje pogledati na svet. Čarovnik je šel na travnik sredi gozda, ker je hotel naslikati veliko, staro bu-

kev, ki je stala tam od pamtiveka. Sedel je v senco, postavil stojalo in začel veselo slikati.

Še to vam moram povedati, otroci, da takrat travniki še niso bili takšni kakor danes. To so bile samo velike zelene ploskve, sama trava in tu pa tam kak grmiček, sicer pa ni bilo tam nobenih barv. Le nebo je bilo modro in belo in tam pod bukvijo je stala majčkена kočica z rdečo streho. In prav to je bilo čarovniku všeč in to je hotel naslikati.

Mislim, otroci, da ste tudi že kdaj slikali z vodnimi barvicami. In veste, da morate, če hočete slikati z drugo barvo, čopič lepo ožeti, obrizgniti in v vodi oplakniti. Tako je delal tudi čarovnik. Vselej je obrizgnil kako barvo v travo zraven sebe. Zdaj modro, ki je z njo slikal oblake, zdaj rdečo, s katero je slikal streho, potem rumeno in tako dalje. Nekako opoldne je sliko dovršil. Zadovoljen je vstal, si pogladil dolgo brado, potisnil koničasto čepico na tilnik in veselo zrl na svojo sliko. Naslikal je tako naravno, da ni vedel, ko jo je nekaj časa gledal, kaj je slika in kaj narava, ter se je moral slike dotakniti s prstom, da bi se o tem prepričal.

No in potem se je spomnil, da bi bilo treba iti k obedu. Začel je torej zbirati in zavijati svoje stvari. In ko se je pri tem sklanjal k tlom, je nenadno osupnil. Gleda travo in vidi tule več modrih pack, tam nekaj rdečih, tu spet rumenih, tamle so se barve zlele v vijoličaste, oranžne in vsakršne druge lise.

Čarovnik se je popraskal po bradi, šel nekoliko dalje, opazoval vse to s te in z one strani ter zmajeval

z glavo. Bilo je tako lepo, tisti barvasti kolački in zvezdice na zeleni travi.

»Pri moji veril!« pravi čarovnik. »Ko bi mogel začarati, da bi postalo

»I no, naj bo, kar bo,« pravi čarovnik. Vrgel je paleto in čopič v travo, dvignil roke nad travnik in govoril čarovne stavke, slednjič pa je dodal:



iz tega nekaj trajnega in krasilo travo.«

Premišljal je in premišljal, potem pa si je rekel, da je nedelja in da torej ne sme čarati. Zato je šel k obedu, toda zmeraj je moral misliti na tiste barvaste madeže. Mislil je nanje tudi pri obedu in popoldne. In ponoči se mu je sanjalo, da je na velikem travniku, kjer kar mrzoli barvastih točk.

Zjutraj je vstal že ob petih in hitel na travnik. Tisti madeži so se seveda posušili in izginili, toda čarovnik je vzel čopič, ga namakal v razne barve in škropil okrog sebe. Kmalu je bil ves travnik poln barv.

»Naj se ti madeži izpremene v nekaj neživega, kakor je ta trava, to drevje, ti grmi in naj bo to tako povsod in zmeraj.«

In res mu je uspelo, ker je bil priden čarovnik. Nenadno so se začeli vsi ti barvasti kolački in zvezdice in jezički itd. gibati, dvigati na tenkih, debelih, oglatih, kosmatih, listnatih, golih in vsakršnih drugih pecljih ter se zibati v sapici.

»Jojmene, to je krasno!« je vzkliknil čarovnik in skakal od veselja.

Tisti dan je obesil na vrata listek »Sem zraven, vrnem se takoj«, in begal je po vsem mestu in vabil

ljudi, naj gredo gledat to lepoto. In vsem je to strašno ugajalo, ljudje so se čudili, vriskali, trgali to, si krasili obleko in stanovanje in sploh je bil to velik ter slaven dan.

Zvečer je sklical župan sejo, na kateri so se posvetovali, kako bi se oddolžili čarovniku za to zaslužno delo. Slednjič so mu dali veliko škatlo lepih barv in najboljši zvezek za risanje. Čarovnik se je s solzami v očeh zahvalil.

In ko so že hoteli zaključiti sejo, se je hipoma spomnil eden izmed občanov na nekaj zelo važnega. Kako naj se ta iznajdba imenuje? Premišljevali so in modrovali, a za-

man, slednjič pa je župan potkal z žličko na kozarec ter izpregovoril med napeto tišino:

»Gospod čarovnik, kakor vem, se imenujete Betič, s krstnim imenom Cvetkoslav. No, gospodje, predlagam, naj se v večni spomin imenuje ta krasna iznajda po gospodu Betiču recimo Cvečo... hm, Cveča ali... no, kratko, cveč. Da, to so cveti ali še bolje cvetlice.«

Predlog je bil soglasno sprejet, župan je žarel in čarovnik si je izjemno naročil peti kozarec malinovca.

In to je, otroci, konec te pravljice o izvoru cvetlic.

I v a n R o z m a n

Zgodovina španskega bezga

Le malo jih je, ki vedo, odkod je prišel ta lepi grm z vijoličastimi cveti v Evropo, v naše javne nasade in parke in v skromne podeželske vrtičke. »Siringa«, kakor imenujejo španski bezeg z znanstvenim izrazom botaniki (rastlino-slovci), je prišla v naše kraje iz daljnega Orienta preko Ogrske. Leta 1554. je poslal takratni ogrski kralj Ferdinand I. nekega poslanca z imenom Augerius v Carigrad k sultanu. Takrat je bil španski bezeg v srednjeevropskih in zapadnih deželah še popolnoma nepoznana rastlina. Ko je Augerius osem let pozneje zapustil Carigrad, je prinesel s seboj tudi nekaj grmičev

španskega bezga in jih je vsadil v vrtičku svoje hiše na Dunaju, kjer se je stalno naselil. Večji del prirešenih eksotičnih in na toplo navajenih rastlin je bil na dolgem potu seveda uničen. Le en grmič je ostal pri življenju in je pogнал v zgodnji pomladi naslednjega leta čudovito lepe cvetove v veselje in občudovanje vsega dunajskega prebivalstva. Ta grm je bil praded vsega rodu španskega bezga, ki se je od tu razširil preko vse srednje Evrope, najhitreje seveda v sosednjo Ogrsko, kjer ga imenujejo »orgona«. Mi mu pravimo tudi »bezgovec« ali »majnica«, Srbi ga nazivajo »jorgovan«, v Turčiji pa nosi ime »laila«, odtod prihaja tudi naš izraz za barvo »lila«. Da bomo zelo točni, tudi Turčija prav za prav ni domovina španskega bezga; njegova domovina je daljni Vzhod, Kitajska, odkoder je prišel preko Perzije v Turčijo.

Pri Torklji Triborklji

Maruša je bila le enkrat lahkoverna, a ji je bilo žal, da je bila lahkoverna. Saj ni imela prav nič od vsega tega, le smejali so se ji, da je je bilo sram in je bila vsa rdeča. Da je postala lahkoverna, je bil kriv samo stric Tomažek, ki je vedno govoril prav resno, a se je v vsaki njegovi besedi skrivala zvijača ali pa še celo bridka hudomušnost. Gledal je prav nedolžno in se je krotko posmehnil, pa je človeka že imel na svoji limanici, da se je otepal na vse pretege, a mu ni nič pomagalo. Nasedel je stricu Tomažku, ki se mu je pošteno smejal. No, če se je stric Tomažek smejal, bi še ne bilo hudo. A da se je človeku smejala vsa vas, je pa bilo že malo bolj nerodno in neprijetno. To je poizkusila tudi Maruša, a ji ni bilo vse to nič všeč, ker je morala biti tri dni rdeča do ušes.

Stric Tomažek je tisti večer pripovedoval o lovu na divje živali. Zabavljal je čez lovce, ki streljajo s puško, ko jim ni prav nič treba streljati. Saj človek lahko pride do divjačine na enostaven način. Tudi stric Tomažek ima rad divjačino, ker je jako okusna. A še na misel mu ne pride, da bi jo streljal. Če se mu zljubi divjačine, gre v gozd in počaka za grmom. Zajec pride iz goščave, zagleda strica Tomažka, začudi se mu in od strmenja sede na tla. Stric Tomažek pa zdirja okrog zajca, enkrat, dvakrat, trikrat. Zajec obrača glavo za njim, obrača, dokler si od samega obračanja ne zlomi vratu in pade mrtev na tla. Stric Tomažek pa ga nese domov, da si za praznik napravi lepo pojedino.

Maruša se mu je smejala, ko je tako pripovedoval. Stric Tomažek ni bil nič hud, ker se mu je smejala, temveč jo je gledal nedolžno in resno.

»Marušica, čemu nočeš verjeti?« ji je rekel. »Le sama poizkusi, pa boš

videla, da ne lažem. Žival je žival in obrni jo, kamor hočeš, nazadnje pa le ostane žival.«

A Maruša je bila neverno dekletce in ni hotela verjeti. Še drugo jutro se je smejala, ko se je domislila, kako lovi stric Tomažek divjačino. »No, če že zajka ulovi tako lahko, bo še laže ujel domačo žival,« si je mislila. »Recimo, našega Fižka, ki se še lajati ne upa, temveč samo cvili, če mu pokažeš prst. Oh, seveda — naš Fižek!«

Posmejala se je in stopila na dvorišče. Tam je bil Fižek privezan k debelemu kolu in je dremal leno v božje jutro. Maruša je stopila k njemu, a ga ni pobožala kakor navadno. Grdo ga je pogledala, ker se ji je zdel Fižek danes prav posebno grd. Saj je bil ves krmežljiv in zavaljen, umazan in kosmat, da so mu oči le še komaj gledale izza kosmatin.

»Zakaj si tak, Fižek?« ga je pokregala. »Sram me je tebe, ki si taka pokveka. Da te vidi zdajle stric Tomažek, bi zdirjal trikrat okrog tebe in ti bi si zlomil vrat, a bi te ne bilo prav nič škoda. Še sama bom zdirjala, da vidim, če je stric Tomažek govoril resnico, in da te kaznujem, ker si taka grdobal.«

Pes se je skobacal na noge in jo gledal z neumnimi očmi. Maruša je zdirjala okrog njega, Fižek se je obračal za njo, da je hipoma pozabil na svojo lenobo. Da ga ni ovirala vrv, bi bil še celo poskočil za njo, ker je mislil, da se Maruša z njim samo igra. Cvilil je od veselja tako glasno, da je Maruša že mislila, da se mu lomi vrat.

Petkrat je že zdirjala okrog njega in se je ustavila. Pa je videla, da Fižek ni mrtev, temveč še bolj živ nego prej. Zdaj pa je dobro vedela, da stric Tomažek ni govoril resnice in jo je hotel samo potegniti in uloviti na limanico. Sram jo je bilo, da jo je vendarle ujel, in se je ozrla naokrog, da vidi, če jo je kdo opazoval. Jojme, na pragu je stal stric Tomažek in si mel široke dlani. Videl jo je bil, kako je dirjala okrog Fižka, da bi mu zlomila vrat, pa ga ni — in zdaj bo to vsa vas zvedela in Marušo bo sram, da bo rdeča tri dni ali pa še delj.

Zavpila je glasno in zbežala na vrt. A to ji ni prav nič pomagalo, ker je še isti dan zvedela vsa vas, da je Maruša hotela Fižku zlomiti vrat. In smejali so se ji, da še v šoli ni imela miru. Trikrat se je morala zjokati, ker so ji otroci vendarle malo preveč nagajali, a tudi najbridkejši jok ni dosti zalegel. Saj če bi bila lahkoverna, bi se ne bila menila dosti za vse to. Toda da je morala trpeti zasmehovanje le radi tega, ker je bila enkrat lahkoverna, to ji je bilo pa le preveč.

Da bi se umaknila smehu, je še tisto popoldne vzela košarico in se napotila v goro jagode trgat. V gozdu ji je postalo laže; tod ni bilo nikogar, ki bi se ji smejal zaradi Fižka in njene norčavosti. Tod so prepevale samo ptice, tod so skakale samo veverice in jo gledale z živimi očmi. In studenci so žuboreli in tu in tam je stopila iz goščave celo srna in se ozrla plašno nanjo. Še dolgonogi zajec bi se bil skoro zadel vanjo, ko je drvel sam Bog ve pred čim po strmini.

»Oha,« je zavpila Maruša nad njim. Zajec je obstal in jo pogledal neumno. A že je zavekal prav glasno in se zapodil v drugo stran. Maruša pa se je zasmejala za njim in glejte — Fižek je bil pozabljen in pozabljeno je bilo vse, kar je morala prestati zaradi njega.

Ker so pele ptice tako lepo, je morala tudi Maruša zapeti. Više in više je stopala v goro in se je že bližala senožetim, ki so se samotno razprostirale med gozdovi, pokrivajočimi strmo goro skoro do skalovja, ki se je dvigalo vrh gore naravnost proti jasnemu gorskemu nebu. Maruša je vedela, da je onkraj senožeti več trat, koder zoré najdebelejše in najslajše jagode. Zato je odšla naravnost preko senožeti in je še vedno prepevala, ker ji je bilo pri srcu veselo.

Že se je bližala gozdnemu obronku, ko je hipoma obstala in umolknila. Črn ptič, velik ko vran, a še bolj črn ko vran, je vzplahotal nad njo in zakrakal s hripavim, čudnim glasom, ki ni bil prav nič podoben vranjemu. Vrtel se je v krogu nad Marušo in glasno pr-

hotal s perotnicami. Maruša ga je gledala in se čudila.

»Pa ne, da me hoče nemara pojesti?« se je skoro prestrašila. »Glej, kako se vrti! Skoro bi rekla, da je slišal strica Tomažka in se od njega naučil, kako se živalim zavija vrat. Glejte, pa nemara hoče tudi meni zaviti vrat? Hihi, zmotil se bo, kakor sem se jaz zmotila pri Fižku.«

Pa se ni več bala, temveč se je smejala črnemu ptiču, ki se je še vedno sukal nad njo in krakal. No, naposled je šinil proti drevju, a tam se je spet pričel vrteti okrog visokega mecesna. Maruša se je čudila vedno bolj. Stopila je do mecesna, a ptič se je bil že zaletel v gozd. Videla ga je, kako je obletaval ozko trato, ležečo nedaleč od senožeti, onkrat nizkega grmovja.

Šla je tja, a ptič je nenadoma zakrakal presunljivo in zbežal preko drevesnih vrhov nekam daleč. Maruša pa je zagledala žensko, ki je ležala na trati in bridko stokala. Bila je stara in obraz ji je bil ves nagrbančen.

»Zakaj zdihujete, teta?« jo je vprašala sočutno in se sklonila nad njo.

»Joj, spotaknila sem se ob korenino,« je tarnala ženska. »Nisem gledala podse, pa sem padla in sem si izvinila nogo. Nemara sem si jo celo zlomila, ker me v gležnjih tako silno peče. Pomagaj mi, deklica, pa bodi, kdor si že!«

Ženica je bila drobna in suha in Maruša jo je dvignila prav lahko. Prijela jo je pod pazduho in jo vodila preko trate do ozke steze, ki se je vila po gozdu nekam daleč navkreber. Ženica je samo stokala in ji z roko kazala, kam naj krene. Maruša jo je ubogala, ker sama ni poznala steze, saj ni hodila še nikoli po nji.

Tu in tam se je ozrla ženici v obraz. Pač ji je bilo lice raskavo in razorano, a oči so ji bile dobre in lepe, tako dobre, da boljših Maruša še ni videla nikoli. Zato pa se ji je ženica smilila še bolj in še lepše in previdneje jo je podpirala in vodila po strmi stezi.

Ženica je obstala za tri trenotke, da se odsope. Maruša je stopila na levo stran, da jo prime pod levo pazduho. Že jo je spet varno vodila, ko ji je ne-

hote pogledala v obraz. Tedaj pa so se ji noge skoro ustavile in mraz ji je šinil do srca. Joj, ta obraz ni bil več naguban in tudi oči niso bile več tako lepe in dobre kakor še pred tremi hipi. Obraz je bil črn kakor tisti ptič, ki ga je videla prejle na senožeti, a oči so se bleščale tako hudobno, da je morala povestiti pred njimi svoj pogled. Roke so se ji stresle in že ji je prišla v glavo misel, da bi pobegnila.

na širok stol in obstala pred njo. Pa je hipoma skočila v stran in je skoro na glas zavpila. Saj obraz, ki ga pravkar vidi, ni črn in tudi nima hudobnih oči, kakršne je imel na stezi, tudi ne lepih in dobrih oči ki jih je videla doli na trati. Ta obraz je bel, da še sneg ne more biti bolj bel, joj, bil je trd in negiben, kakor da je izklesan iz kamena. Iz tega obraza so strmele nepremično in mrzlo velike, sive oči, ki so bile



A ženica je prav tisti trenotek bridko zastokala. Pa se je Maruši spet smilila in jo je vodila naprej. Samo v obraz se ji ni upala več pogledati, ker jo je bilo strah in se je bala tistih hudih oči.

»Teta, ali je še daleč do vašega doma?« je vprašala.

»Ni daleč, ptičica, ni daleč,« ji je odvrnila ženica. »Le še tri ovinke okrog klanca, pa sva doma. Dobro me drži, da ne padem!«

Prešli sta tri ovinke in steza je zavila med črnikasto, tu pa tam z mahom obraslo skalovje. Trem skalam sta se izognila in stopila čez studenec, ki je curel iz skale in se v srebrnem traku pretakal skozi zeleno mahovje. Onkraj tretje skale je stala lična kočica, tako lična, kakor da je izrezljana iz najgladkejše smrekovine. Črn ptič je sedel na slemenu in Maruša ga je spoznala takoj — bil je ptič, ki je krožil na senožeti okrog nje.

Trudoma je ženica stopila čez prag. A Maruša je ni izpustila, temveč jo je skoro prenesla v vežo. Posadila jo je

tako hladne, kakor da gleda iz njih sama gorska zima.

Maruša se je zdrznila od strahu in je stopila v stran. A ko je sedaj pogledala ženici v obraz, ni več videla kamenitega lica in zimskih oči. Ženici se je obraz spet smehljal in oči so ji bile lepe in dobre kakor doli na gorski trati.

»Kaj naj pomeni to?« je ugibala. »Uboga ženica ima kar tri obraze. In vendar vidim samo eno glavo. Marušica, tebi se je zmedlo nekje v glavi.«

Naglo se je zavrtela okrog stola. In glej — že je videla črni obraz in hudobne oči; zavrtela se je naprej — in že je zrla v zimske oči in v kameniti obraz. Še za dva koraka se je zavrtela — in že so jo spet gledale lepe in dobre oči. Maruša je bilo strah in zaradi strahu še sama ni vedela, da se je pričela vrteti okrog ženice tako naglo, kakor se je vrtela doma na dvorišču okrog Fižka, ko mu je hotela zlomiti vrat. Vrtela se je in vrtela, da ji je postalo vroče. A nič drugega ni videla nego tri obraze, ki so jo gledali tako

čudno, da se jih je naposled resnično ustrašila. Zasopla je šinila v kot in se je hotela tam potuhniti in neopazno pobegniti iz koče.

A tam pri durih je tedaj vzplahutalo in frfotaje je priletel črni vran v vežo. V kljunu je držal šop rumenkastih listov Bog ve katere rastline. Te liste je položil ženici na koleno in je odbrzel iz veže kakor senca. Ženica je prijelala liste in si je z njimi drgnila zatekle gležnje. Niti zaječala ni več, temveč je že čez pet trenotkov skočila na noge in pričela naglo hoditi po veži.

Naposled se je ustavila pri Maruši. »Glejte, pa sem spet zdrava,« je rekla in jo pogledala s svojimi dobrimi očmi. »Moj vran je imeniten ptič, pa najde vse, česar mi je treba... Pa zakaj se me bojiš in čemu se skrivaš?«

»Bojim se vas, teta,« je odvrnila Maruša plašno. »Oh, tri obraze imate in dveh me je tako strah.«

Ženica se je posmejala. »Kje neki imam tri obrazel?« je dejala. »Marušica, tebi se samo zdi. Le poglej me, pa boš videla.«

Maruša se je okrenila in stopila okrog ženice. Pa je res še zagledala črni obraz, in ko se je zasukala še enkrat, je res še videla zimske oči. Nehote se je spet pričela vrteti okrog ženice, prav tako kakor se je bila sukala okrog Fižka, a čim bolj se je vrtela, tem manj je videla črni obraz in zimske oči. Naposled se je smehljaj pred njo samo še nagubani obraz in dobre, lepe oči, ki so jo gledale in se ji prijazno smehljale.

»In vendar imate tri obraze,« je rekla. »Pa čeprav me gledate zdaj tako lepo. Bala bi se vas, da nimate dobre ga obraza.«

Ženica se ji je še vedno smejala. »No, pa naj bo po tvojem,« je dejala naposled. »Če že vidiš na meni tri obraze, jih pa vidi! Veš, Marušica, jaz sem Torklja Triborklja, a o Torklji Triborklji si pa gotovo že slišala.«

Kaj bi Maruša ne bila slišala! Še sam stric Tomažek ji je večkrat nagajal in jo strašil s Torkljo Triborkljo, ki domuje pod Črnim vrhom, tam, kjer se tri črne skale dotikajo s svojimi vrhovi.

Torklja Triborklja pa je strah otrok, ker je njen obraz vedno prav tak, kakršen je otrok: dober ali pa hudoben. Če zaloti otroka, ga naveže na parkljevo verigo in mora plesati okrog nje tako dolgo, dokler ne vidi na Torklji Triborklji samo lepega in smejočega se obraza. O, Torklja Triborklja je huda in nič napak bi ne bilo, če bi se tudi Maruše enkrat privoščila. Še sam stric Tomažek bi jo povedel k Torklji Triborklji, če bi se ne bal, da tudi njega ne naveže na verigo. A kako naj stric Tomažek pleše okrog nje, ko je že tako star in so mu noge polne skrnine?

Maruša ni bila lahkoverna, pa stricu Tomažku ni prav nič verjela, najsij še tako lepo pripovedoval. Zdaj pa vidi, da je stric Tomažek kljub svoji norčavosti vendarle govoril resnico. A Torklje Triborklje se pa le ni bala; če je še do sedaj ni navezala na verigo, je pač tudi pozneje ne bo. In čemu naj se je boji, ko ji noče nič hudega?

»Teta, ne vem, kaj bi vam rekla,« je odvrnila. »Stric Tomažek je veliko govoril o vas, da bi se vas morala prav za prav bati. A se vas ne bojim, ker imate en obraz tako lep, a druga dva obraza mi nista nič mar.«

Torklja jo je pogladila po lasih in ji rekla: »Marušica, prav imaš. Tebi se nočem pokazati kakor drugim otrokom. A gledati te pa le hočem z vsemi tremi obrazi; zakaj, ti pa povem tedaj, ko pojdeš od mene. Danes še ne moreš oditi — glej, že se večeri in v temi ne boš hodila po črnem gozdu. Spala boš kar pri meni.«

Maruša se je ozrla skozi ozko okence in je videla visoke, skalnate vrhove, ki so se pravkar kopali v rožni večerni zarji. Videla je pod gorami tudi dolino, ki se je že zagrinjala v sivkast mrak, in je vedela, da nocoj ne more nikamor več. A to se ji ni zdelo prav nič neprilичno, še celo všeč ji je bilo.

»Joj, smejali so se mi zaradi Fižka,« si je rekla. »Pa me je moralo biti sram. Zdaj pa naj le skrbé malo zaradi mene, ker me na noč ne bo domov. Drugič se mi gotovo ne bodo smejali.«

In zopet je vzplahutalo nad pragom in v vežo je vzfrfotal črni vran. V

krempljih je držal lepo pleteno in po-
barvano košarico, pokrito z belim pri-
tičem, in jo postavil na mizico v kotu.
Pa je zopet odprhotal iz veže kdo ve
kam v gorski mrak.

Torklja Triborklja je razpoložila na
dva lesena krožnika jestvine, ki jih je
vzela iz košarice. Posadila je Maruša
na stol in ji potisnila vilice v roko.
»Jej!« ji je velela. »Vem, da si lačna.
Zato pa se nikar ne brani!«

In Maruša se ni branila. Pridno je
nabadala rožno gnjat in prigrizovala
beli kruh. Torklja pa ji je pripovedo-
vala, da ji vsak dan pošiljajo jedila
sestre, ki jih ima šest in ki stanujejo
v najstrmejšem jarku Črnega vrha, ka-
mor še ni priplezal in ne bo priplezal
živ človek, pa naj je še tako predrzen
in pogumen. Sestre so prav take kakor
ona, samo podivjane so bolj, ker dan
za dnem ne vidijo nič drugega nego
divje koze, ki varno plezajo po mrkih
skalah Črnega vrha, in tu pa tam prev-
zetnega orla, ki zakroži nad skalnatimi
vrhunci in vrešči, da je še celo Torkelj
strah.

Maruša jo je poslušala in gledala.
Včasí je Torklja Triborklja okrenila
glavo, da je Maruša zagledala črni ali
pa kameniti obraz. Toda to je ni več
plašilo, ker se je privadila Torkljinih
obrazov in nazadnje ji je bilo vseeno,
ali je gledala v črni, kameniti ali pa
dobri obraz.

Po večerji ji je Torklja postlala na
klopi ob zidu. Maruša je bila zaspana,
pa se je kar zleknila po ležišču in za-
spala, še preden je utegnila pomisliti.
Sanjalo se ji ni prav nič, ker je pre-
trdno spala. Zbudilo jo je šele glasno
prhutanje in ko je odprla oči, je za-
gledala črnega vrana, ki je frfotal nad
njo in držal v krempljih bel piskrček.
Maruša se je dvignila napol in tedaj
je vran postavil na mizo piskrček in
odletel iz veže.

Naglo je skočila na noge in stopila k
mizi. V piskrčku je bilo mleko, ki se je
še kadilo in je bilo pokrito z debelo
smetano.

»Jojme, to je moj zajutrek,« se je
Maruša razveselila. »Torklje so mi ga
poslale, da ne bom lačna.«

Pa je pila toplo mleko in ugibala,
kje je neki Torklja Triborklja. Nema-
ra je bila ponoči odšla v dolino, da
ujame zanikrnega pobiča in ga privede
sem gor v kočó, da bo plesal okrog nje
in se naučil, kaj je prav in kaj ni prav.
Tak ples pa bi Maruša videla kaj rada,
saj ga še ni videla nikoli. Gotovo je
zanimiv in nemara bi se morala sme-
jati, da še nikdar tako.

A že je stopila Torklja Triborklja v
vežo. Maruša jo je pogledala, a danes
se je je bala še manj nego včeraj.
Torklja je šla okrog mize in Maruša se
je čudila, ker na Torklji ni videla več
treh obrazov, temveč samo enega, ki
je bil mil in prijazen, da nikoli tega.

»Teta, ali res nimate več treh obra-
zov?« je vprašala zavzeta. »Glejte, ka-
menitega ni več, še manj pa črnega.
Kam ste ju dali, teta?«

Triborklja se je posmehnila in po-
kimala z glavo. »Prav, prav, da ju ne
vidiš več,« je odvrnila. »Seveda imam
še tri obraze, a ti jih ne vidiš, ker si
se jim privadila. Veš, kdor se privadi
mojemu črnemu obrazu, se privadi vsa-
ki nesreči v življenju, pa jo prenaša,
kakor je treba. Kdor se privadi kame-
nitemu obrazu, se ne ustraši nobenih
udarcev, ki ga z njimi usoda tepe v živ-
ljenju, temveč jih prenaša s prav takim
obrazom, kakor je moj tretji. Pa živi
zadovoljno in veselo, kakor boš živela
ti, ki si se privadila mojim obrazom.
Le ne boj se, Maruša! Torklja Tri-
borklja se ne zlaže nikoli.«

Le malo je Maruša razumela te be-
sede, ker je bila še premajhna, da bi
jih razumela. A vendar se je čudila in
je slutila nehoté, da ji bo na svetu še
dobro, ker je Torklja govorila tako. A
kljub temu je ni hotela več izpraševati,
ker se ji je mudilo domov, kjer so go-
tovo vsi že v skrbeh zaradi nje. Za-
hvalila se je Torklji in se poslovila od
nje. Naglo je hitela po ozki stezi skozi
gozd, ki je bil poln rose in ptičjega
petja. Sonce se je premaknilo komaj
ze ped od gorá, ko je že pritekla do-
mov. Tam so jo bili že vsi iskali, a je
niso našli nikjer. Najbolj v skrbeh je
bil stric Tomažek. Ko jo je zagledal,
je tlesknil v dlani in se zasmejal.

»Pa kod si se potepala, vrtavka?« jo je vprašal.

»Pri Torklji Triborklji sem bila,« je odvrnila Maruša. »Prav lepo vas pozdravlja in mi je naročila, da jo pridite kmalu kaj obiskat. Rada bi videla, kako plešete s skrnino v nogah.«

Stric Tomažek je zagodrnjal nevšečno. »Saj sem rekel, da si vrtavka,« je rekel. »Pri Fižku sem videl, kako se znaš sukati. Pri Torklji te pa nisem videl. To je moral biti pravi direndaj, da je še Torklji presedalo. Pa te je za-

podila in jaz naj zdaj prenašam tvoje norčije, pa če hočem ali nočem.«

No, Maruša se mu je smejala, ker je vedela, da stric Tomažek ni hud. Smeje se pa še danes, a ne samo stricu Tomažku, temveč vsemu, kar je hudega in bridkega na svetu. Pa si ne more pomagati. Gledala je bila Torklji Triborklji v tri obraze, pa je ne more užalostiti nobena nesreča, ki jo hoče potipati. Nesreči se zasmeye naravnost v obraz, kakor bi se ji zasmejala tudi vi. Če bi pogledali Torklji Triborklji v pravi obraz.

Črni muren

Črni muren,

si kaj uren?

Pridi, pridi brž na plan!

Lep je sončni zlati dan.

Ej, ne bodi no zaspan!

Toplo boža vetrič nas,

dih cvetja nežni kras . . .

Glej, metuljčki se lové,

godbe tvoje si že! . . .!

Črni muren,

si kaj uren?

Ej, zagodi nam glasno,

služil sončno boš zlató,

pil medico presladkó!

Pridi, pridi, črni muren!

Hej, pokaži, da si uren!

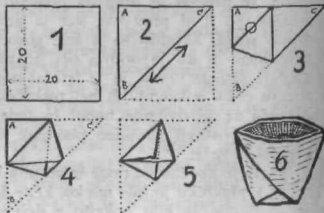
Minka Severjeva

Z a s p r e t n e r o k e

Kozarček iz papirja

Da napravimo to praktično potrebščino, potrebujemo kvadratast kos papirja (najboljši je pergamentni papir ali papir, v katerega dobimo zavito surovo maslo) v velikosti 20×20 cm, je pa tudi lahko nekoliko večji (glej sliko 1). Najprej zganemo papir po diagonalah (slika 2) in dobimo trikotnik (slika 3). Nato položimo ogel B, kakor vidimo na sliki 3, do roba stranice A—C, in sicer ga moramo položiti tako, da teče zgornji rob našega preganjenega trikotnika vodoravno s črto B—C. Potem položimo drugi ogel C ravno tako proti nasprotni strani, kakor smo storili to s prvim

oglom B (slika 4). H koncu zavijemo še vrh A, ki je dvojen, navzven, en del spre-daj, drugega pa zadaj. Tako nastane obli-



ka, kakor jo vidimo na sliki 5; kozarček, ki ga je treba še odpreti (glej sliko 6), je gotov. Če dobite kje mleka ali najdete vode, vam bo izvrstno služil. Dober tek!

»Pa kod si se potepala, vrtavka?« jo je vprašal.

»Pri Torklji Triborklji sem bila,« je odvrnila Maruša. »Prav lepo vas pozdravlja in mi je naročila, da jo pridite kmalu kaj obiskat. Rada bi videla, kako plešete s skrnino v nogah.«

Stric Tomažek je zagodrnjal nevšečno. »Saj sem rekel, da si vrtavka,« je rekel. »Pri Fižku sem videl, kako se znaš sukati. Pri Torklji te pa nisem videl. To je moral biti pravi direndaj, da je še Torklji presedalo. Pa te je za-

podila in jaz naj zdaj prenašam tvoje norčije, pa če hočem ali nočem.«

No, Maruša se mu je smejala, ker je vedela, da stric Tomažek ni hud. Smeje se pa še danes, a ne samo stricu Tomažku, temveč vsemu, kar je hudega in bridkega na svetu. Pa si ne more pomagati. Gledala je bila Torklji Triborklji v tri obraze, pa je ne more užalostiti nobena nesreča, ki jo hoče potipati. Nesreči se zasmeye naravnost v obraz, kakor bi se ji zasmajali tudi vi. Če bi pogledali Torklji Triborklji v pravi obraz.

Črni muren

Črni muren,

si kaj uren?

Pridi, pridi brž na plan!

Lep je sončni zlati dan.

Ej, ne bodi no zaspan!

Toplo boža vetrič nas,

dih cvetja nežni kras . . .

Glej, metuljčki se lové,

godbe tvoje si že! . . .!

Črni muren,

si kaj uren?

Ej, zagodi nam glasno,

služil sončno boš zlató,

pil medico presladkó!

Pridi, pridi, črni muren!

Hej, pokaži, da si uren!

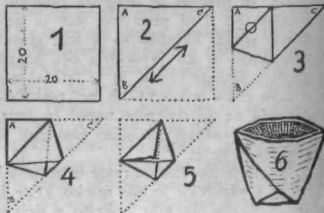
Minka Severjeva

Z a s p r e t n e r o k e

Kozarček iz papirja

Da napravimo to praktično potrebščino, potrebujemo kvadratast kos papirja (najboljši je pergamentni papir ali papir, v katerega dobimo zavito surovo maslo) v velikosti 20×20 cm, je pa tudi lahko nekoliko večji (glej sliko 1). Najprej zganemo papir po diagonalah (slika 2) in dobimo trikotnik (slika 3). Nato položimo ogel B, kakor vidimo na sliki 3, do roba stranice A—C, in sicer ga moramo položiti tako, da teče zgornji rob našega preganjenega trikotnika vodoravno s črto B—C. Potem položimo drugi ogel C ravno tako proti nasprotni strani, kakor smo storili to s prvim

oglom B (slika 4). H koncu zavijemo še vrh A, ki je dvojen, navzven, en del spre-daj, drugega pa zadaj. Tako nastane obli-



ka, kakor jo vidimo na sliki 5; kozarček, ki ga je treba še odpreti (glej sliko 6), je gotov. Če dobite kje mleka ali najdete vode, vam bo izvrstno služil. Dober tek!

Dežnik in sončnik nekdaj in sedaj

Kaj različna so mnenja o noši dežnika. Glavno vprašanje je: ali je možgato ali nemožgato, nositi dežnik?



Zanimivo je, s tega vidika zasledovati zgodovino dežnika, odnosno sončnika. Kultura človeštva ima koreniko v vročih deželah Oriienta. Ko so stari Germani še hodili v medvedjih kožah, ki jim dež ni mogel škodovati, so nosili orijentalški narodi, Kitajci, Asirci, Egipčani že dragoceno obleko. In ta raznežena kultura je tudi iznašla sončnik, ki naj bi varoval človeka pred pripekajočim soncem, ter dežnik, ki naj bi ščitil obleko, da je ne premočijo večkrat cele dneve trajajoči nalivi. Dostojanstvenikom je nosil sončnik, odnosno dežnik vedno služabnik. Tako je postal znak ali simbol moči in dostojanstva. Bil je tudi iz najdragocenejše svile z zlatimi resami in v več »nadstropjih«. Štiri »nadstropja« je smel nositi samo cesar. Mož nizkega stanu sploh ni smel nositi dežnika. Stari Grki so bili potem prvi, ki se jim je zdel dežnik, odnosno sončnik nekaj nemožgatega. Grki so bili utrjeni zoper sonce in dež ter so prepuščali sončnik in

dežnik ženam in tu je šele dobil lepšo obliko. Toda še zmerom ga je nosil služabnik in ga držal svoji gospodarici nad glavo.

Kultura je potovala proti severu. Prišla je v Rim, kjer je ustanovila svoje središče. Rimljanom, ki so bili zaradi svojega udobnega življenja lepo rejeni in so se na soncu zelo potili, se je zdelo dokaj praktično, varovati se pred soncem in dežjem. Krščanska cerkev, ki je hotela svoja dragocena oblačila in svoje relikvije pri procesijah varovati pred nenadnimi nalivi, je prevzela dežnik kot sestavino liturgičnega ornata. Ti dežniki so bili često tako veliki, da so jih morali nositi po 3—4 krepki moške.

V naslednjih stoletjih čujemo malo o sončnikih in dežnikih. Šele moda rokokoja se je spet spomnila te praktične iznajdbe ter je skrbela predvsem za to, da bi bil dežnik lažji in prikupljivejši. Ogrodja niso več delali iz lesa, temveč iz ribje kosti. Toda za damo v krinolini je capljaj še zmerom zamorček z dežnikom odnosno sončnikom. Pa tudi mož ni odklanjal dežnika. V Španiji je nosil celo častnik v uniformi sončnik. Teža si mi sploh ne moremo misliti. Šele okrog l. 1750. so začeli jasno ločiti sončnik in dežnik. Dežnik so nosili zlasti v Angliji. Iznajdljivi Parižani je prišel na dobro misel, da bi mogel s svojimi dežniki



pod pazduho dobro kupčevati po ulicah, kadar je kazalo na dež. V Parizu se je kmalu pri damah pojavil sončnik, katerega streha se je dala obracati na vse strani, kakor je pač sonce sijalo. Potem pa je kmalu napočil čas, ko ni bilo voza na razpolago, da bi bilo tako mogoče uiti dežju ali sončni pripeki.

V meščanski modi po francoski revoluciji postane dežnik, čeprav spet neroden in včasih do 5 kg težak, negibljiva potreščina za moža in ženo. Svojo posebno pravico, da ga smejo

nositi samo bogataši, zmerom bolj izgubljaja in nosijo ga še prav posebno ubožni in kmetski ljudje, ki morajo daleč hoditi peš.

Sredi 19. stoletja so potem iznašli v Angliji jekleno ogrodje in začeli izdelovati posebno svilo za dežnike. Anglija, klasična deželja dežnika, je prva uvedla njega splošno uporabo. Tudi v srednji Evropi, ki se je njeno podnebje v poslednjih letih tako poslabšalo, se je raba dežnika pri moških in ženskah tako razširila, kakor je izginila raba sončnikov.

F r a n j o Č i č e k

Ata Zaplata v kinu

Ako zaviješ okoli hriba, zagledaš prelepo vas Srakoperjevo selo. Srakoperčani so imeli župana. Devet far naokoli ni imelo takšnega. Zato so združili lani vseh devet far ter iz njih napravili veliko občino »Srakoperjevo gmajno«, ki ji je stal na čelu župan ata Zaplata.

Ata Zaplata je hodil z duhom časa naprej. Niti malo ni krenil na levo ali desno. Skrbno se je trudil za procvit in napredek poverjene mu občine. Zato je šel vsakih štirinajst dni v mesto pogledat na lepake, kaj je novega po vesoljnem svetu. Je pred kratkim zopet stopil v mesto in na cesto. Na veliki hiši je razgledalo bistro njegovo oko rdeč lepak: Kino Nosorog. Lov za tatom. Višek filmske umetnosti! Bombe in salve smeha! Atraksije brez primerel! Danes poslednjič. Ne zamudite krasne prilike in si oglejte čudežno mojstrovino!

Ata Zaplata še ni bil nikdar v kinu. Bog ne daj, da bi kdo vedel to! Zato je sam pri sebi tiho mislil:

»Nisem še bil v kinu. Kaj takega! Dobro, da svet tega ne ve! Na prihodnji seji pa pride v zapisnik črno na belem. Slavni predstojnik občine, velečislani in nadvse priljubljeni župan gospod Zaplata, po

domače Kurji britof, je bil v tem mesecu v kinu in si je na licu mesta ogledal lov za tatom.«

Takale reč je vedno dobra, če si jo človek ogleda. Saj je imel v občini lepo in častno število takih državljanov, ki ne vedo, kaj je moje in tvoje. Zdaj bo videl, kako je treba loviti take nebodijih treba. To je vendar velevažno in nad vse človekoljubno delo ter ni niti najmanjšega dvoma, da mu bo občinska blagajna plačala vstopnino in še golaš povrhu. On pa bo učil občane in bodo doma lovili tatove, da bo veselje!

»Naj me koklja brčne, če ne grem danes v kino,« je rekel ata Zaplata in si kupil vstopnico. Korajžno jo je mahal v dvorano in lepo sedel na odkazani mu sedež. Možato je pogledal okoli sebe češ, ali me vidite, tudi jaz sem v kinu, primojdunaj! Tisti hip pa je ugasnila luč. Ata Zaplata je postal hud: »Kaj, hudimana, ali bomo sedeli v temi? Kako pa naj se gledamo? Saj nismo mačke, da bi videli v temi!« Že je zasukal glavo, da bi nahrulil tistega nepridiprava, ki je ugasnil luč, pa se je naenkrat razsvetlilo platno pred njim in potegnilo njegovo pozornost nase. Predstava se je pričela. Ata Zaplata je gledal, da nikoli tega. Tat je ukradel vrečico žlahtnih kamnov.

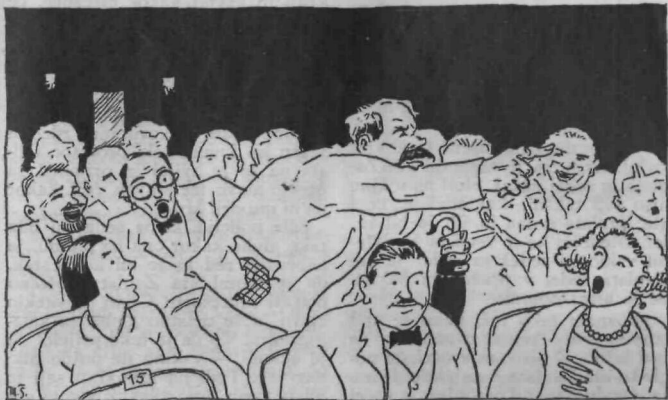
»Hentana reč,« se je čudil ata Zaplata, »ali je ta nespameten, da krade kamenje! No, mi bi mu bili

hvaležni, če bi ga nam vsega pokradel z njiv! Tale bedak pa še žepov nima polnih, pa že beži. Alo, policija ga je že izvohala. Hrka-ment poba, zdaj ti bo pa vročel!»

Figo! Kakor maček je skočil skozi okno in jo ucvrl po ulici. Policaji za njim.

zbežal čez njive in travnike. Šent, naj vozijo policaji z avtom preko razorov in jarkov! So bili policaji prisiljeni poskakati z voza in jo mahiniti čez drn in strn za tatom.

»Dobre so jim noge,« je brundal ata Zaplata, »tečejo kakor zajci. Meni bi že davno pošla sapa.«



»Naj me pes povoha, zdaj jim pa ne bo ušel,« je momljal ata Zaplata. Kaj še. Na prvem oglu je tat zapazil motorno kolo. Hop! že je sedel na njem in prrr! je šlo naprej. Še z roko je pomahal policajem češ: Zbogom in dobro se imejte!

»Ta je pa tič«, je rekel ata Zaplata. So bili policaji tudi tiči. Naenkrat so nekje iztaknili avto in bliskovito so zdrveli za tatom.

»Presneta reč, ti pa znajo, je zadovoljno godrnjal ata Zaplata, »bo do ga dobili, tatu!«

Toda tat je dirjal kakor mlado žrebe. Prah se je kar kadir za njim. Že se je bližal drugemu mestu. Naenkrat pa mu zmanjka bencina in kolo je obstalo.

»Sapramiš, sedaj si pa amen!« je vzkliknil ata Zaplata. Pa ni bil. Pustil je kolo kakor staro škatlo in

Že so spet na ulicah v drugem mestu. Halo, kaj pa sedaj? Od spredaj so tudi stražniki. Ulica je zaprta. Niti miš bi ne ušla skozi. Policaji se naglo bližajo.

»Zdaj si pa, tiček, v kletki,« je glasno vzkliknil ata Zaplata. »živ krst ti zdaj ne pomaga več!« Pa mu je. Po ulici je nesel pleskar dolgo lestvo. Kakor ris se je zaletel tat vanj ter ga podrl, lestvo pa urno prislonil k odprtemu oknu v prvem nadstropju. Halo, je že zgoraj in še lestvo vleče za sabo. To so policaji zijali! A samo trenotek. Že je bila hiša obkoljena od vseh strani, ostali pa so vdrli v njo, da jo preiščejo. Tat je švignil iz ene sobe v drugo. Zdaj je stopil za zaveso. Policaj prisopiha za njim, počenc na tla in bulji pod posteljo. Ni ga tam. Seveda ne! Policaj vstane in

gre odpirat omaro. Takrat pa tat smukne tiho kakor miš pod posteljico. Policaj brska po omari. Nič. Še žepe je pretipal. Ni, pa ga nil!

»V tej sobi ga ni,« je vzkliknil novodošli policajem. Že se odpravljajo, da ga iščejo drugod. Kar vstane ata Zaplata in s prstom pokaže pod posteljo:

»Pod posteljo se je skril. Tam jel!« Dvakrat se je na ves glas zadržal ata Zaplata. Ali presneti policaji, ali so gluhi, kali? Niti pogledali ga niso, kakor da je ata Zaplata kakšna ničla, a ne župan. Za malo se mu je zdelo.

»No, potlej ga pa iščite tam, kjer ga ni, tepci, se je razhudil ata Zaplata in sedel nazaj. Stoli pa v kinu niso bili takšni, kakršne je imel ata Zaplata doma in jih je bil vajen. Medtem ko je vstal, se je dvignil vzklopni sedež in sedaj je ata Zaplata sedel v prazno in na tla. Se je hitro pobral:

»Poznam tako reč, kako se stol izpodmakne. Ampak z mano se ne boš šalil!« Z bliskom v očeh je pogledal ata Zaplata nazaj, kdo da mu je izpodnesel stol. Za njim je sedel profesor Glista in pazno sledil do-

godkom na platnu. Za nemirnega Zaplatarja se še zmenil ni.

»Le ne drži se tako nedolžno kakor sveta Cecilija«, je pričel ata Zaplata, »suhač škricasti! Jaz ti bom že pokazal, kaj se pravi stole izpodmikati. Tu imaš, predrzneš!« mu je zdajci prisolil gorko zaušnico, da je kar zapelo. Glista je zakrilil in zavpil kakor piščanec, če ga zgrabi jastreb. V dvorani je naenkrat zašumelo kakor v panju. Nihče ni več gledal na platno in namah je bila dvorana zopet razsvetljena. Zdaj je občinstvo videlo zanimiv prizor: ata Zaplata je stal kakor Mojzes na gori Sinaj, rdeč in jezen ko kuhan rak, profesor Glista pa se je zvijal in prijemal za oteklo glavo ter zraven vpil, kakor da bi mu drli kožo.

Šele policija, ki pa sedaj ni bila tako gluha kakor ona na platnu, je napravila red in je bil konec tak, da je moral ata Zaplata pošteno plačati profesorju Glisti za oteklo glavo in še mastno globo za kalenje miru. To ga je tako prijelo, da je sklenil — v kino ne pojde nikdar več. Tudi na prihodnji seji je bil o vsem lepo tiho. Zbogom sta šla vstopnina in golaš...

Amerikanska mesta

V Ameriki, kjer je v tako kratkem času nastalo toliko novih velikih in majhnih mest, je bilo zelo težko tem mestom izbrati primerna, lepo doneča imena. Amerikanci pa so si pomagali z zelo čudnimi domisleki iz te zadrege. Evo nekoliko zgledov!

Dve mesteci, o katerih pa danes ni več sluha ne duha, sta se imenovali: »Hat off« (izg.: het of), kar pomeni po naše »Klobuk doli« in drugo »Kiss me« (izg.: kis mi) po naše »Poljubi me«. Mesto »Goodnight« (izg.: gudnajt) pomeni v slovenščini »Lahko noč« in stoji še danes v državi Kolorado. Po grški abecedi so imenovana me-

sta »Alfa«, »Pi«, »Zeta« in »Ipsilon«, celo mesto »Abc« leži nekje v Ameriki.

Tudi iz bajeslovja so si Amerikanci izposodili imena: Diana, Vulkan, Jupiter, Izis in Odin. Latinsko besedo »Miles« (vojak) pa najdemo v istoimenskem mestu v pokrajini Montana. Neko mesto v Virginiji se imenuje Prosperity (Blagostanje), drugo zopet Komfort (Udobje).

Tudi po pesnikih, učenjkih, filozofih, umetnikih in državniki so pred pričetkom 20. stoletja imenovali mesta, ki so danes že večidel na novo krščena. Amerikanci so šli celo tako daleč, da so nadevali ameriškanskim krajem imena evropskih mest; tako najdemo tam Paris, Berlin, Hamburg, London, Romo, Moskvo, Sirakuze in še druga staroslavna mesta.

»Nike«

»Nike« poznajo in »nikajo se« otroci menda na vsem svetu, zlasti po mestih. Komaj sneg skopni in se upre pomladno sonce v hiše, že vidiš čepeti otroke ob cesti, ki brekajo s prstom kroglice v jamico: nikajo se. Ljubljancani imajo za to svoj poseben izraz: kroglicam praviijo »nike«, igri pa »nikanje«. Nike so najzgodnejše in najzanesljivejše znanilke pomladi. Kupujejo se v trgovini za gotovino, dobiš jih pa tudi med tovariši na igrišču — v zameno, kakor je to delal sosedov Zdenko, dokler ga ni mama zalotila.

»To je čudno!« je dejala nekega dne svojim trem otrokom. »Okno shrambe, kjer so jabolka, je zamreženo, za ključ vem samo jaz, očka in vi, pa že nekaj časa opažam, da se strašno hitro gubijo jabolka, ki jih imam tam spravljena, da bi jih imeli za šolo... toda kako in kdo? To bi rada vedela!«

Mati je po teh besedah pogledala otroke drugega za drugim. Vladko ji je mirno gledal v oči, Milka tudi, le nekoliko se je smehljala. Samo Zdenko je hitel: »Jaz jih, mama, ne jemljem... jaz že ne... morda leze skozi okno mačka...«

»Haha... mačka!« se je smejal Vladko. »Kaj bi mačka z jabolki? Ali jih morda jé? Če bi rekel jež, bi ti morda kdo verjel...«

»Jaz ne hodim nanje!« je izjavila Milka. »Če si jih poželim, prosim mamo in vselej mi jih da!«

»Da... tako je! In prav to me najbolj ježi, da mi hodi nekdo na jabolka skrivaj, čeprav dobro ve, kakor je rekla Milka, da bi jih dobil, če bi prosil. Ampak izsledila bom, kdo je to!«

Nekaj dni je bil mir. Mati je vsak dan prekladala jabolka, da ne bi gnila, pa ni opazila, da bi se gubila. Zadnjo soboto pa spet... Kakih pet je izginilo s kupčka...

Ko so prišli otroci iz šole in se pripravljali k obedu, je nenadoma rekla mati: »Zdaj pa že vem, kdo hodi v shrambo! To je eden izmed vas!«



»Jaz ne!«

»Jaz tudi ne!«

»In jaz še posebno ne!« se je rotil Zdenko...

Toda mati ga je tako nekako strogo pogledala, da je zardel...

»Torej ti praviš, da ne?«

»No, res ne, mama...« je tajil Zdenko že malo manj trdovratno.

»In kako je potem neki prišel v shrambo tale gumb s tvojega suknjiča? No, pojasni nam to! Menda ga ni zanesla tja mačka, ki hodi po tvojem mnenju na jabolka?«

Zdenko je gorel do ušes... Toda niti črhnal ni in je zrl v tla...

»Vidiš, kako ima laž kratke noge! Jaz sem takoj vedela, da hodiš ti na jabolka. In tudi vem, da jih sam ne ješ! Daješ jih dečkom za nike!«

In preden se je Zdenko nadejal, je zapela šiba...

»Vesel bodi, da tega ne ve očka. Izkupil bi jo še bolj! In zapomni si za drugič: nič nelepega ne ostane prikrito — izda se prej ali slej!«

Od tega trenutka se Zdenko ni niti ozrl več na vrata shrambe, kjer so bila jabolka.

Solička športnega strčka

Niso še utihnili glasovi o zimski olimpijadi, že so časopisi polni poročil o pripravah za poletno olimpijado. Vsi narodi se marljivo pripravljajo za to tekmovanje. Povsod se vrše izbirne tekme; vsaka država hoče izbrati najboljše tekmovalce za Berlin, da se bo čim častneje odrezala. Nemci pa posebno pripravljajo igrišča in plavališča za olimpijske tekme. Poleg igrišč pa so morali zgraditi celo mesto, kjer bodo stanovali tekmovalci vseh držav. Vsaka država bo imela svojo hišo, vsak narod svojo kuhinjo. Japoncem ne gre v slast kranjska klobasa, Jugoslovanom pa ne jedi iz začinjenega riža. Kako hud bi bil Italijan, če ne bi dobil makaronov! Ker hrana zelo vpliva na športne uspehe, bo imel vsak narod svojega kuharja, ki bo kuhal tekmovalcem tako, da se bodo počutili kakor doma.

Tudi pri nas je na igriščih, v telovadnicah in kopališčih kaj živo. Povsod trenirajo, da bi dosegli čim boljše rezultate in z njimi srečo, da bi bili izbrani za olimpijsko vrsto.

Med prvimi, ki so že priredili izbirno tekmo, so bratje Sokoli. Tekmovalo je 25 telovadcev. Sami krepki, mišičasti fantje iz Slovenije, pa tudi naši bratje Srbi in Hrvati! Veselje jih je bilo pogledati! Zmagali so bratje Janez Pristou z Jesenic, Konrad Grile in Tošo Primožič iz Maribora. Za njimi so bili Ljubljanačani: Forte, Zupančič, Gregorka in Vadnal. Sedaj trenirajo vsi v Ljubljani pod vodstvom brata dr. Murnika. Prepričani smo, da bodo v Berlinu zmagali. Tudi bratje Čehi so imeli že sokolsko izbirno tekmo in pokazali lepe uspehe.

Še pred olimpijado bo v juniju v Subotici pokrajinski sokolski zlet, nad katerim je prevzel pokroviteljstvo naš mladi sokolski kralj, Nj. Vel. Kralj Peter II.

Res, da je pri nas že vse zeleno, a visoko v gorah je še dovolj snega za smuko. Naši smučarji tekmovalci pa se ne boje strmin in višin. Pohiteli so na Triglav. Od tu se je vršil smuk v Krmo. Zmagal je Praček z Jesenic. 7 km dolgo in strmo pot je presmučal v 6 minutah in 43 sekundah. V slalomu z Zelenice je Praček prav tako zmagal v času 52 sekund. Praček je pravi športnik; kjerkoli se vrše smuške tekme, povsod sodeluje in kar je glavno, povsod zmagaja.

Gotovo se še spominjate, kakšno sovražstvo je vladalo na nogometnih tekmah med Ilirijo in Primorjem. Sedaj tega ne bo več. Oba kluba sta pravkar razpustila svoji nogometni sekciji. Nogometaši obeh klubov pa so ustanovili nov klub »S. K. Ljubljano«. Vsi smo mislili, da bo »Ljubljana« močna, ker bomo imeli iz dveh moštev najboljše igralce združene v enem moštvu. Pa smo se vsaj zaenkrat močno urezali. V prvenstveni tekmi s čakovskim športnim klubom je »Ljubljana« le težko zmagala 4 : 3. Ta rezultat je zelo slab, ker je moštvo Čakovca precej šibko. Upajmo, da bo »Ljubljana« v prihodnjih tekmah popravila svoj prvi neuspeh.

V nogometu so trije bivši člani Primorja praznovali posebno slavje. Slamič je igral 400. tekmo, Hasl 350. in Jug 300. tekmo za Primorje. To so trije vztrajni fantje.

Naš nogomet je znan po svetu kot eden najboljših. To je moral občutiti tudi dunajski Rapid, ki je v Zagrebu podlegel Građjanskemu 4 : 1. V Beogradu pa je zmagala naša reprezentanca nad dunajskim Hakoakom kar 5 : 0.

V Zagrebu se je vršilo državno prvenstvo v sabljanju. Več zmag je odnesla ljubljanska Ilirija. To tekmovanje je bilo hkrati tudi izbirna tekma za olimpijado. Sedaj je

gotovo, da bodo v moštvo za Berlin tudi mnogi Ilirijani, ki edini goje to športno panogo v Ljubljani.

Dve lahkoatletski tekmi sta bili v Ljubljani in Mariboru. Nastopilo je precej junorjev, ki so dosegli prav lepe rezultate.

V Ljubljani je priredil Ž. S. K. Hermes prvenstvo dravske banovine v table tenisu. Po hudih borbah z nasprotniki si je Ilirija v lepih igrah osvojila to prvenstvo.

V zadnjem mesecu je bilo v Jugoslaviji zelo živahno na šahovskem polju. Več dni trajajoči novosadski turnir je bil te dni zaključen. Zmagal je naš mojster Vasja Pirc. Dobil je 10⁵ točke. Za njim je bil Trifunović z 9·5 točke. Ponosni smo na našega mojstra Pirca. Vsi smo veseli, da je tako lepo zastopal Slovence. Ni nas pustil na cedilu, prav smo mu zadnjič prorokovali zmago.

Mariborski srednješolci so igrali simulantko z mojstrom Pircem. Kljub mladosti so se dobro odrezali. Čisti dobiček je bil namenjen Jadranski straži. Lepa misel mariborskih srednješolcev - šahistov, ki se zavedajo pomena besed: »Čuvajmo naše morje!«, bo gotovo našla še drugod rodovitna tla.

Ljubljana je videla najboljše šahiste dravske banovine. V prvenstvu dravske banovine je zmagal Mariborčan Konič z 6·5 točke, drugi je bil Ljubljančan Weis z 6 točkami.

Mojster Aljehin je potoval po Jugoslaviji in povsod prirejal simultanke. Obiskal je tudi Ljubljano. Zmagal je v 18 igrah, remiziral v 17, — poražen pa je bil kar v 8. Prijatelji, ponosni bodite na tovariša Seška iz Medvod, ki mu je komaj 14 let pa se more ponašati z naslovom »zmagovalec

Aljehina«. Igrajte šah, ki ni le zabavna igra! Naučili se boste misliti in ko nas mojstra Aljehin in Pirc spet obiščeta, bo športni striček zelo ponosen na svoje mlade prijatelje, ki bodo morda premagali kralja šahistov — Aljehina.

Jož, na vas, mlade turiste sem pa čisto pozabil! Gotovo izrabite vsak prosti čas za izlete v bližnjo in daljno okolico. Prav, le vsi v sveže zelenje, na toplo sonce!

Z željo, da bi imeli na majniškem šolskem izletu lepo, sončno vreme in mnogo zabave, se poslavljam od vas in kličem:

Na svidenje v prihodnji številki!

Vaš športni striček.



Japonski šolarki na majniškem izletu

Luna in zaspanček

Lunica srebrna
sredi tihega neba
našemu Ivančku
ljubko se smehlja:

„Ni te sram, zaspanček,
s kurami greš spat,
pridi rajši k meni
malo pokramlajat.

Noč tako je svetla,
tisoč zvezd gori,
pridi, ljubček, pridi,
srček me boli.“

, Kaj pri tebi, luna,
naj bi vasoval?“
se smeji zaspanček,
„rajši bom kar spal.“

Žalostno obrne
lunica se vstran,
solza kakor lešnik
ji privre na dan.

Zdravko Ocvirk

Izpričevalo

Emilov oče je bil kemik v tovarni, kjer je delal v velikem belem laboratoriju. Pa tudi doma je imel še na podstrešju sobico, kamor je po končanem vsakdanjem delu večkrat zahajal in od koder se je potem slišalo sikanje špiritnega gorilnika, vrvanje tekočin in prasketanje žgočih se rudnin.

Emil ni podedoval očetovega veselja do takih stvari. Prirodoslovje je na meščanski šoli najmanj ljubil, letos mu je v prvem polletju celo grozilo nezadostno v fiziki. Nekaj dni ni mislil na nič drugega, kakor na ta nesrečni red. Če bi šlo samo za mamo, bi še ne bilo tako hudo, ker jo je znal vedno pomiriti s solzami in obljubami, toda hujše je bilo z očetom. To je bil resen mož, ki ni mnogo govoril. Kadar pa se je razburil, takrat je huda predla. In tega se je zdaj Emil bal.

Ko bi ne bilo te nesrečne fizike, bi izpričevalo še ne bilo tako slabo. Sicer bo nekaj »4« in »3«, toda nad temi bi starši že zatisnili eno oko. Da, samo red v fiziki! Ko bi mogla ostati ta rubrika na izpričevalu prazna!

Ko bi trenil, se je v dečkovi glavi zablskal drzen načrt.

Spomnil se je, da je iznašel oče nedavno kemično šalo. Skuhal je čudovito tinto in napravil čaroben prašek. Črke, napisane s to tinto, so bile kakor vse druge, če pa si nasul nanje malo belega, nedolžnega praška, so izginile brez sledu.

»To ni za nič,« je obsodil oče svojo lastno iznajdbo. »Znanost naj človeštvu koristi, ne pa škodi. Če bi prišli tile dve stvari, tinta in prašek, med ljudi, bi ju morda kak malopridnež zlorabil za nepoštene namene. In tega ne smem dopustiti. Oboje pridržim zase.«

Na to očetovo iznajdbo se je Emil zdaj spomnil v svoji stiski. Če bi mu razrednik napisal izpričevalo s to čudno tinto, bi se znal iznebiti tega nelepega reda. Da, toda kako naj to stori?

Sreča je bila dečku mila. Ravno dan po usodni redovalni konferenci, ko je bilo Emilu slabo že zapečaten, je slišal razrednika, kako je naročal slugi, naj mu v posvetovalnici tudi popoldne zakuri, češ da bo pisal izpričevala. Usoda šama je podajala dečku roko. Samo priti v posvetovalnico in naliti očetove tinte! Še v glavnem odmoru je skočil domov po stekleničico tinte, potem pa je prežal na ugoden trenutek. Tudi ta je prišel. Gospod učitelj je med poukom vprašal, kdo bi nesel gospodu ravnatelju nekaj uradnih knjig. Ravnateljstvo je bilo tik posvetovalnice. Emil je planil iz klopi in vzel razredniku knjige. Ko je svoje poslanje opravil, je stopil v posvetovalnico in v nekaj trenutkih izvršil svoj načrt. Iz tintnika je zlil šolsko tinto ter nalil očetove, potem pa se je vrnil v razred. Grozeči oblaki, ki so viseli nad 31. januarjem, so se polagoma izgubljali.

Prišlo je konec polletja. Izpričevala! Ves dan ni bil pouk dosti prida. Otroci so bili raztreseni, v licih jim je gorela nestrpnost in bojazen.

Zadnjo uro jih je gospod razrednik nagovoril, toda le bolj iz uradne dolžnosti, zakaj sam je vedel, da otroci iz njegovega govora ne bodo bogsigavedi kaj koristi imeli. In potem so hodili drug za drugim h katedru po izpričevalo. Ko je prišel

»No, vidiš, Emil,« ga je hvalila mama, »letos imaš nekoliko dobrih manj kot lani. To bo oče vesel! Zdaj se potrudi še v prirodopisu, v matematiki in nemščini, pa se boš lahko s svojim izpričevalom povsod pobahal.«



Emil na vrsto, ga je gospod razrednik posvaril ter mu priporočal več marljivosti. Dajal mu je za vzgled njegovega lastnega očeta, ki ga vse mesto visoko ceni zaradi njegovega znanja. Dečka je oblila rdečica, izjecljal je nekaj besed, da bo v drugem polletju marljivejši, potem pa je odšel domov. Preden je pokazal mami izpričevalo, ga je »korigiral«. Nasul je belega praška, pustil nekaj časa na vlažnem zimskem zraku, in ko je potem potegnil z dlanjo po papirju, je izginil red »slabo«, kakor da ga je čarovnik odčaral s svojo črno šibico.

Emila materina pohvala ni veselila. Čutil je, kako ga v duši grize slaba vest in najrajši bi se ji vrgel okrog vratu ter ji vse priznal. Samo če ne bi bilo očeta!

Oče se je vrnil šele zvečer. Pozorno je pregledal listino, pokimal, izpregovoril nekoliko kratkih, pohvalnih stavkov, potem pa mu je kazalec hipoma obstal na praznem mestu, vprašal je: »Kako je to, da nimaš reda v fiziki?«

Dečku je začelo močno utripati srce. »Oče, v prvem polletju nismo imeli fizike, šele v drugem.«

»Hm,« se je začudil oče, »potem imate že tako kakor na srednji šoli? V mojih časih smo tudi imeli v drugem polletju druge predmete kot v prvem.« In čez nekaj časa je dodal: »Le bodi zmerom tako priden, mor-da le pojde s študijami.«

Emil se je globoko oddihnil, ko je vlagal izpričevalo v veliko očetovo skrinjo med druge listine. Nikoli več ga ne vzame v roke in skrbel bo, da mu vdruči ne bo več treba varati.

Minulo je nekoliko tednov.

Nekoč spomladi se je vrnil oče s seje in dejal: »Danes me je vaš gospod razrednik prosil, da bi vam v šoli predaval o novih kemičnih iznajdbah. Obljubil sem mu. Pri tem sem ga vprašal o tebi. Bil sem vesel, ker te je hvalil, češ da si zdaj mnogo marljivejši. Toda v eni stvari se z gospodom učiteljem nisva sporazumela. Rekel mi je, da ne boš več imel slabega reda v fiziki. Dokazoval sem mu, da tega reda nisi imel in da nisi prinesel ob polletju prav nobenega slabega domov. In ker se nisva mogla zediniti, me je prosil, naj mu jutri prinesem izpričevalo pokazat, češ da bi ga moral popraviti. Da pa ve docela zanesljivo, da si imel red slabo. Na srečo sem prepričan, da to ni res, saj sem si izpričevalo natanko ogledal. Prinesi ga sem, pogledam še enkrat!«

Ves čas, ko je oče govoril, je ostal Emil pri mizi in se ves tresel. In ko je oče končal, se mu je vrgel okrog vratu in klical:

»Res je, oče, res, imam slabo!«

Ihté je povedal staršem vse.

Ko se je izpovedal, je v sobi vse utihnilo. Prvi se je zavedal oče.

Vstal je in odšel s težkim korakom v svojo delavnico. Kmalu nato je odšla tudi mati za njim.

Emil je imel strašno noč. Dolgo ni mogel zaspati, in ko je slednjič vendar zadremal, so ga preganjale hude sanje. Komaj je čakal jutra. In brž ko je začul v kuhinji pogovor staršev, je hitel prosit oba, naj mu odpustita.

Oče je bil že spet miren.

»Odpuščava ti,« je rekel in zrl nanj s svojimi velikimi, dobrotnimi očmi, »ker ti verujeva, da se ke-saš svojega nelepega dejanja in da se boš poboljšal. Tu imaš pismo za gospoda učitelja. Pišem mu, da sem se motil in da si res imel red »slabo« v fiziki. Torej mu ni treba nesti izpričevala. Lahko si izračunaš, kaj bi bilo, če bi v šoli izvedeli, kaj si storil. Toda tudi jaz nisem pri tem brez krivde. Če ne bi bilo moje iznajdbe, bi ti ne storil te goljufije. Zato sem uničil tinto in prašek ter sežgal navodilo, kako se izdelujeta. Znanost mora služiti samo dobremu in resnici, nikoli zlu in prevari. Zdaj pojdi in bodi marljivejši!«

Emil je vestno izpolnjeval, kar je bil obljubil. Ne samo, da je izboljšal svoj uspeh v šoli, temveč hodil je tudi vsak dan v očetovo delavnico in mu pomagal. Pripovedoval mu je, kaj so se v šoli učili pri fiziki in kemiji, in oče je dopolnjeval in razlagal.

Kmalu je bil Emil med najboljšimi fiziki v razredu. Ko se je bližal konec leta, mu je gospod učitelj vpisal odlično v katalog. S slabega na odlično je sicer res velik skok, a Emil je ta red zaslužil.

Tan in Tin bolnika

Tan in Tin nista bila do zdaj še nikoli resno bolna. Zobček ali pa trebušček jima je včasih ponagajal. Takoj sta mislila na smrt in hitro štela svoje grehe, ki pa niso bili tako veliki, da ne bi mogla naravnost v nebesa.

Bolezen pa ni izbirčna za svoje žrtve in tako si je najprej izbrala Tana, potem pa še Tina.

Bil je topel pomladanski dan. Kos je žvižgal kakor za stavo. Tan je potožil, da ga bole noge. Mamica mu je naglo zmerila vročino in toplomer je pokazal 38 C. Tan je moral v posteljo, čeprav se je branil na vse pretege. Kmalu so se prikazale Tanu po licih in prsih rdeče pikice. Mamico in očka je zaskrbelo. Prišla je gospa zdravnica, ki si je prav natanko ogledala bolnika. Po kratkem molku je dejala: »Ošpice!«

Resna bolezen pri otrocih. Tan je ležal in jadikoval. V šolo ni mogel, ne na vrt. Tin je stopical preplašen okoli njega.

Vročina je rasla. Tan je bil nestrpen. Pa je sedla mamica k njemu in rekla: »Tan, napadli so te bacili kakor Italijani Abesince.« Tan je bil zadovoljen. Njegova bela krvna telesca so bili Abesinci, bacili pa Italijani. To so se zaganjali Italijani vanj. Ves je bil pokrit z rdečico. Kdo bo zmagal? Italijani - bacili

ali Abesinci - njegova bela krvna telesca? Hud je bil boj, visoko vročino je kazal toplomer.

In kdo je zmagal? Seveda Abesinci. Tan je vstal, počasi oblezel sobo, potem vrt in nazadnje je spet veselo skakal med gredicami in se igral s sončnimi žarki skrivalnico.

Toda... zbolel je Tin. Ošpice... vročina. Sonce se je upiralo v okno in klicalo Tina. Tin se pa ni zmenil. Mamica je sedela pri njem. Risati mu je morala. Narisala je bolnega Tina v posteljici in pripisala pod sliko:

»Jaz sem medvedek Nikolaj,
pri Tinu spin,
se z njim igram, učim...
Ko sije pa na nebu mlaj,
se pod odejo skrijeva
in šale bijeva.
A veste pa kako?
Tako, da spiva prav lepo...«

Pa Tin ni bil zadovoljen s tem. Mamica mu je morala narisati njegovega medveda Nikolaja. Tudi pod to risbo je pripisala:

»Tin naš mali je bolan,
povprašuje: Kdaj bo spet
se prišel na sonce gret?
Pridi, pridi spet na vrt,
greda je cvetoči prt,
čakajo te cvetke, ptice, sonček zlat,
čaka mehka te pomlad!«

Tin je bil zadovoljen. Pritisnil je k sebi medvedka, pogledal na trobentice v vazi in rekel: »Ko bodo še pri meni zmagali Abesinci, bomo tekali po vrtu: Tan, ti medvedek in jaz...«

In tako je tudi bilo... Pomlad se je bohotila, po vrtu se je pa razlegal vrisk ozdravelih bolničkov.

PAVLIHA

Pripoveduje Pavle Flerè



**Pavliha se poizkusi pri krojaču,
a tudi njega prenatanko uboga**

V novi sili se loti Pavliha krojaštva in postane krojaški pomočnik. Ko sedi v delavnici, mu pravi mojster: »Kadar šivaš, šivaj tako, da se ne vidi.«

Brž pobaše Pavliha sukno, iglo in nit ter zleze pod mernik.

Začuden ga gleda mojster in reče: »Takega šivanja pa še ne. Kaj vendar počenjaš?«

»Saj ste rekli,« odvrne Pavliha, »naj šivam tako, da se ne vidi. In tu pod mernikom me menda res nihče ne vidi.«

»Eh!« ga zavrne mojster. »Le pojdi sem in šivaj tako, da se vidi. Samo šivi naj se ne vidijo, to sem ti kanil reči.«

Pavliha šiva dan, dva, šiva tretji dan, ko prime zvečer mojstra za spanec. Preden odide, vrže Pavlihu suknjo, ki jo je trebalo obšiti s kožuhovino, in reče: »Na, zvolčkaj še to volčuro in pojdi potem še sam spat!«

»Bom,« odgovori Pavliha in mojster se zdehaje odpravi.

Pavliha pa vzame škarje, razpara suknjo in začne iz nje prirezovati: volčjo glavo, volčji trup, noge in rep, Vse to lepo sešije, natakne na palico ter nagači s cunjami, da je bilo res nekam volku podobno. Še si z dopadanjem ogleda svoj izdelek in gre spat.

Drugo jutro ga mojster zbudi, oba gresta v delavnico in tu stoji sinočnja Pavlihova mojstrovina.

Mojster začudeno gleda zdaj volčji spaček, zdaj Pavliha, nazadnje reče: »Kakšnega vraha si vendar zmašil skupaj?«

»Tako, kakor ste mi ukazali,« de Pavliha. »Rekli ste, naj zvolčim volčuro; pa sem tudi sam videl, da je za poštenega volka premalo blaga.«

»Da bi te!« se ujezi mojster. »Če rečem volčuro, vendar ne bom mislil volka. Kaj ne veš, da pravimo pri nas suknji, obšiti z volčevino, volčura?«

»Nak,« se nedolžno zavzame Pavliha; »tega še nisem vedel. In nisem mislil, da pravite volčkanje delu, ko se volčkajo vendar samo otroci. Prav zares pa vam povem, da bi rajši skončal suknjo, kakor da sem se lotil takega težkega volčkanja.«

Krojač ga gleda, nazadnje zamahne z roko; dobričina, kaj je tudi hotel?

Nekaj dni je bil mir in delo je šlo lepo izpod rok. Pa se spet nameri, da je bil mojster zvečer truden ter se odpravi spat. Poprej še reče Pavlihu: »Vrzi še te rokave k suknji in pojdi tudi sam spat!«

Komaj je Pavliha sam, obesi suknjo na klin, prižge dve sveči in postavi vsako na svoj kraj suknje. Pa vzame desni rokav in ga zadega na suknjo; vzame levega in vrže še tega. Kajpada sta rokava padala po tleh, a neumorni Pavliha pobira zdaj desnega, zdaj levega ter ju meče na suknjo. Ko dogoriti prvi sveči, našče novi in tako naprej, dokler se ne napravi dan.

Tedaj pride mojster in vidi Pavliha, ki z ihto obmetava suknjo z rokavoma. Začuden ga gleda, pa reče: »Šent ti, kaj se vendar igraš?«

»Igram se, kajne?« se potoži Pavliha. »Sinoči ste mi rekli, naj vržem rokave k suknji. Ubogal sem vas in metal vso noč, a rokavi se še zdaj nočejo prijeti. Boljše bi bilo, če bi mi rekli iti spat, ne pa da ste mi naložili tako ničevo delo.«

»Ha, ha!« se zasmije mojster. »Ali sem jaz kriv, če razumeš vse, kakor ni treba? Če sem rekel, da vrzi rokave k suknji, sem mislil, da jih prišij.«

»Vrag naj pocitra še take razgovore!« se ujezi zdaj Pavliha. »Ali res ne morete povedati, kakor se spodobi? Če bi bili rekli, naj rokave prišijem, bi jih prišil in ne bi cele noči poprčkal za ništer. Zdaj pa tudi sami sedite in vbadajte; jaz grem, da se naspim.«

»Tako pa ne!« mu jo preseka mojster. »Ne bom te plačeval, da bi čez dan spal. Kar na delo!«



Mojster prime Pavliha tudi za sveče, ki jih je pokuril, in moža se spreta dodobra. Nakar Pavliha pobere svoje in jo potegne od krojača.

(Dalje prihodnjič.)

O pahljači

Nežna in drobčkana Kan-Si je bila hčerka bogatega in plemenitega mandarina (višjega državnega uradnika) na Kitajskem. Nekoč je prisostvovala takozvanemu balončkovemu slavlju, kar pomeni v tej deželi isto, kar je pri nas pust ali karneval. Seveda je morala svoj lepi obrazek skrivati pod krinko pred pogledi množice gledalcev. Toda v dvorani, kjer se je vršila ta veselica, je bilo neizrečno vroče, še bolj vroče pa je bilo mali Kan-Si v njenem dvojnem oblačilu in potne kapljice so ji kar v curkih tekale po razgretem obrazu. Kan-Si pa ni bila neumna deklica, znala si je pomagati. Odpela je trakove svoje krinke in jo držala z levo roko pred obrazom;

ne tako daleč od obraza, da bi jo mogel kdo spoznati, toda tudi ne tako blizu, da ne bi mogel osvežujoči zrak pod krinko in k razgretemu obrazu. Tu pa tam je še nekoliko popahljala s krinko, seveda le takrat, če je vedela, da je nihče ne gleda.

Ta domislek male Kitajke je izzval pri njenih tovarišicah veliko odobravanje in kmalu so vse gospodske kitajske dame pričele oponašati to spretno uporabljanje krinke, katere oblika se je ravno radi tega kmalu spremenila. Krinka-pahljača je dobila podolgovato, razširjeno in ploščato obliko.

Tako je nastala pahljača, ki je najboljše sredstvo proti veliki vročini in jo uporabljajo žene, pa tudi možje v vseh vzhodnih, vročih deželah.

Sultan in slepec

Orientalška pravljica

Na prostranem trgu pred sultanovo palačo se je nestrpno privala množica ljudi, čakajoč vladarjevega prihoda. Sonce je neusmiljeno žgalo. Prodajalci vode so kriče ponujali pijačo in jo nalivali kupcem iz velikih kozjih mehov v blesteče bakrene čaše, slaščičarji so prodajali medene kolačke, okrog katerih so se brenčec zbirale muhe in poželjivo srkale med, hromci in drugi berači so razkazovali svoje pokvarjene ude in v Alahovem imenu prosili usmiljene ljudi darov.

Nenadoma pa je hrup prenehal, zavlada la je tišina, katero je motilo samo glasno brenčanje muh. Vojaki so potisnili ljudi vkraj, tako da je nastal širok prehod. Zaslislalo se je cingljanje kraguljčkov, ki so bili pripeti na podkolenicah sultanovih kamel. Vsi ljudje so se vrgli v prah pred svojim najvišjim gospodarjem, samo temno polt mož z dolgo popotno palico je ostal pokonci, njegovo bronasto obličje je kljubovalo soncu, kljubovalo pa tudi veličanstvu vsemogočnega gospodarja. Neznanevo vedenje je silno razkačilo sultana, mignil je vojakom, da so predrzneža obkolili in ga odvedli v palačo.

Ko so ga prignali pred sultana, ga je ta jezno vprašal:

»Tvoje ime?»

»Ali ben Kalen«, odgovori obtoženec.

»Mar ne veš, kaj si tvegaj, ko nisi upognil hrbtenice pred menoj in s tem nepremišljenim dejanjem postavil svoje življenje na kocko?«

»O, vem, nič hudega.« reče Ali. Sultan se začudi temu odgovoru in ga radovedno sprašuje dalje:

»Zakaj si se predrznil ostati pokonci, tako da je padala tvoja senca prav do mene?«

»Ne da bi se obotavljal, reče Ali:

»Meni sence ne delajo strahul.«

Sultan se je čedalje bolj zanimal za moža, ki se mu je drznil kljubovati še v njegovi palači.

»S čim se ukvarjaš?« ga vpraša sultan.

»Pravljice pripovedujem.«

»Povej mi torej pravljico!«

»Hočeš-li, o sultan, veselo ali žalostno? Vesela stane dva srebrnika, žalostna pa štiri.«

Sultan, ki mu je bil smeh ljubši od joka, si je izvolil veselo pravljico.

»Nee«, pravi Ali, »smeh izgine hitro, žalost srca pa traja dolgo.«

»Ne blebetaj toliko!« zakriči sultan: »povej raje pripovedko, kakor sem ti ukazal.«

»Kakor zapoveduješ,« reče obtoženec in začne:

»Nekoč je šel mogočen paša dostojanstveno po stopnicah, pa je stopil po nesreči na golega polžka, spodrsnil je in se zavalil po stopnicah kakor je bil dolg in širok. Vsi dvorjaniki in vojaki, ki so ga spremljali, so bušnili v hrupen smeh.«

Sultan je poslušal in rekel: »Nadaljuj!«

»To je vse,« odvrne Ali.

»In tvoja žalostna pravljica?« je vprašal sultan s krutim nasmeškom.

»Paša se je pobral in začel od jeze in sramote jokati... Daj mi sedaj šest srebrnikov!« doda Ali.

Bled od jeze je zakričal sultan: »Zadosti mi je tvojega pripovedovanja, drzneš se mi pripovedovati pravljice, ki niso drugega ko roganje. Kaznoval te bom!«

Ali pa ni črhnil in je nepremično zrl v sultana.

»In ti se mi drzneš zreti v obličje, ne da bi trenil z očmi? Takoj boš videl, kako ti bom plačal tvoje nespoštljivo vedenje, videl boš, kako se plačuje predrznost, videl boš...« Tu ježno zadrži govor.

Ali pa reče počasi in s široko odprtimi očmi:

»Na žalost ne bom nič videl, ker sem slep.«

Sultan, ki je skoro okamenel od presečenja, pogleda pazljivejše Alija in opazi, da so njegove oči nepremične in trde. Dvigne se in gre proti Aliju, se dotakne s prsti njegovih vek in ko ne odkrije nikakega pomežikovanja, mu položi roko na ramo in reče:

»Prosim te oproščenja. Alah ve, da se kesam svoje ošabnosti napram tebi. V znak kesanja ti bom dal darilo. Rotim te, sprejmi ga. Ker ti je Alah zaprl oči, ti bom dal v pomoč vodnika, ki te bo vodil do konca življenja.«

Sultan si sname dragocen smaragdni prstan in ga natakne Aliju na prst.

»Z njim,« reče, »ti ne bo treba trpeti ne lakote in ne žeje, niti mraza zvezdnatih noči, kajti v mojem carstvu ni človeka, ki ne bi poznal tega smaragda. On ti bo odprl vsa srca in vsa vrata in vsi možje bodo blagoslavljali tvojo prisotnost pod njihovo streho.«

Po kratkem molku pravi Ali:

»Če oprostim soncu, da mi ne kaže svojega vzhoda in zahoda, če oprostim luni, ki mi ne sveti ponoči, zakaj ne bi oprostil tebi? Kako naj se ti zahvalim?«

Nato izusti sultan povelje, vojaki se uvrstijo v častno četo in pozdravijo odhajajočega bereča. Mož je zapustil palačo spoštovan kakor princ. Na njegovi roki, dvignjeni v slovo, se je kakor zvezda svetil velikanski smaragd.

Povedal Franci Podrekar

ZASTAVICE ZA BRIHTNE GLAVICE

1. MREŽA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	10	12	13	4	7	14	2	11	12
15	10	16	17	18	2	6	8	12	11
15	2	11	2	17	4	15	19	2	7
2	15	4	8	15	6	8	9	17	5
8	15	6	4	5	2	21	5	7	8
22	2	11	2	9	7	10	16	4	22
2	23	8	9	4	24	21	10	23	14
15	2	24	4	4	3	10	7	11	2

Ključ:

10-21-2-14-17-10-15-22-7-4-18 slovenski pesnik
(pesniško ime),
1-2-21-2-3-15-8-19-10 prometno sredstvo,
5-20-12-23-10-18-15-8-14 samotar,
16-2-6-20-21-11 žuželka,
14-7-20-9 živilo,
13-21-10-17-24-10 umetnost.

2. KVADRAT

1	A	A	A	E
2	G	G	I	K
3	L	L	O	O
4	P	P	R	R

Vodoravno in navpično:

1. kos pohištva,
2. zveza,
3. pripadnik naroda,
4. denarna enota.

BESEDNICA

kaj, por, pišče, tan, gaj, del
(Črtaj v vsaki besedi eno črko, tako da dobiš pregovor!)

4.

POSETNIKA

EVA SOJAR

RESITEV UGANK IZ APRILSKE ŠTEVILKE

1. Mreža. Jenko, Pivka, strugar, čebela, železo. »Vstala je narava ter se giblje živa, znane čute kaže, kar nebo pokriva.«
2. Dopolnilnica. Admiral, nadškof, mladost, lubadar, doklada, Beograd.
3. Kvadrat. 1. voda, 2. obad, 3. Dana, 4. Adam.
4. Besednica. Murn, Alpe, Lvov, igra, tvor. — Mali traven.
5. Izločilnica. Vsaka pesem ima konec.

VSE UGANKE SO PRAVILNO REŠILI:

Jožica Majaronova iz Borovnice; Anica Kleinsteinova iz Most pri Ljubljani; Milena in Božidar Kokotčeva iz Stare cerkve pri Kočevju; Jakec Korenjak, Vladimir Terglav, Jože Prislan, Ivan Brezovnik, Alojz Kokalj in Anton Kumer, učenci 5. razreda narodne šole v Mozirju; Mirko in Franci Ostrožnik iz Celja; Ljuba Založnikova iz Maribora; Nada Matičičeva, Boris Brelih, Ruženka Sedlakova, Vlasta Bergantova, Aleš Gaj in Stanko Kopač - Ponikvar iz Ljubljane; gojenci deškega vzgajališča v Ponovičah pri Litiji; Cirila Ažmanova z Bleda; Estera Maršova, Anica Zalekova, Milica Šumakova, Draga Baničeva, Verica Reichova, Marica Senčarjeva, Mimica Prinčičeva in Etelka Berdenova, učenke 3. razr. osnovne šole v Ljutomeru; Dora Ivančeva iz Sodražice; Zlatica Jugova iz Studencev pri Mariboru; Vida Petrovič iz Ptuja; Ivan, Marjan in Matko Svoljšakovi iz Doba pri Domžalah; Marjan Lebar iz Brežice ob Savi; Dorijan Heller iz Kranja; Vida Pikuševa iz Dolnje Lendave.

NAGRADE

Takole je muhasti žreb razdelil povesti g. Adama Milkoviča med naše iznajdljive ugankarje:

1. Vida Petrovičičeva iz Ptuja dobi Pravljice iz gozda.
2. Učenke 3. razr. osnovne šole v Ljutomeru prejmejo Medvedka Markca.
3. Stanko Kopač — Ponikvar iz Ljubljane dobi Potepuhe.
4. Učenci 5. razr. narodne šole v Mozirju dobe Medvedka Markca.
5. Nada Matičičeva iz Ljubljane prejme Potepuhe.

Vsem nagrajencem mnogo zabave pri čitanju!

Uganite bivaljšče te gospel

Dne 21. aprila je preteklo 25 let, odkar so pokopali enega največjih slovenskih slikarjev in umetnikov, Ivana Groharja, rojenega v Sorici na Gorenjskem l. 1867. Njegovo življenje je bilo samo beda in ponižanje. Ob njegovi zgodnji smrti, umrl je star komaj 44 let, so pisali časniki: Z Groharjem smo izgubili najpopolnejšega zastopnika slovenske umetnosti.

Dne 2. maja je bil v Belem dvoru na Dedinju krst kneginje, pred kratkim rojene hčerke Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge. Mlada kneginja je dobila pri krstu ime Elizabeta.

Osemdesetletnico rojstva Antona Aškerc, našega velikega pesnika in klicarja svobode, so slovesno obhajali 10. t. m. v Rimskih toplicah, kjer se je v bližini pokojnik rodil.

Dne 28. aprila je umrl egiptovski kralj Fuad. Rojen je bil l. 1868, kot sin pokojnega kediwa Izmaela-paše. Po njegovi smrti je prevzel oblast regentski svet in bo vladal do polnoletnosti mladega kralja Faruka, ki je star šele 16 let. Princa Faruka vzgajajo v Angliji in se pripravljajo, da vstopi v kraljevo vojaško akademijo. Princ že popolnoma obvlada angleščino, uči se pa tudi francoščine, zgodovine, zemljepisja, matematike, kemije in fizike. Mladi Faruk je precej velik fant, vitke postave, plavook kakor njegov oče in ima lepe kostanjeve lase ter nežno svetlo polt kakor njegova mati Naclis.

Beograd je med najbolj mesojedimi mesti; vsak Beograjec pojé na leto povprečno 60 kilogramov mesa. Na drugem mestu je Carigrad (Istambul) s 25 kilogrami na osebo.

Neki francoski časopis trdi, da uživajo Abesinci surovo meso že od 16. stoletja dalje. V tem stoletju se je abesinski cesar Klodius bojeval z muslimanskim vojskovodjo Mohamedom Graniom. Boj je bil zelo krvav in vojaki niso imeli nikdar oddiha. Ker niso imeli Abesinci časa, da bi si meso skuhalo oziroma spekli, so bili prisiljeni uživati ga v surovem stanju. Od tedaj poznajo Abesinci ta običaj.

Ameriška statistika trdi, da je na svetu 87.000 kinematografov; 36.000 med njimi jih igra neme filme, 51.000 pa zvočne.

V neki new-yorški trgovini prodajajo punčko, ki je tako velika kakor osemletni otrok. Ta punčka ne zna samo jokati in se smejeti, temveč govori tudi nekoliko stavkov in zapoje več otroških pesmic. Če pade na tla, lahko sama zopet vstane. Gotovo bi tudi katera od naših »Zvončkaric« imela rada to krasno igračko in ne samo ameriški otroci. Toda, kakor vse kaže, ta punčka tudi v Ameriki ne bo našla kupca, ker je predraga; stane namreč 18.000 dolarjev, to je približno 360.000 dinarjev našega denarja.

Na Aragonski trg v španskem mestu Saragosi se je spustil roj čebel, ki je po cenitvi očividcev štel najmanj 2 milijona živalic. Vse je zbežalo v hiše in se zabarikadiralo vanje. Ker ni kazalo, da se bodo čebelice prostovoljno umaknile, so nastopili gasilci s plinskimi maskami in rekavici. Šele po večurnem boju jim je uspelo, da so roj pregnali.

Dne 12. maja se je pred šestdesetimi leti ubožnemu krojaču na Vrhniki rodil sin Ivan Cankar, naš največji pisatelj, mojster slovenske proze, znan po številnih prevodih tudi v tujem svetu. Dočkal je samo



42 let († leta 1918). V svojih spisih se je zavzemal za pravice gladnih in ponižanih in iskreno poveljeval mater in domovino.